

середніх підприємств ґрунтується на використанні так званого грейдингу (групування посад за складністю і класифікація переліку робіт, необхідних для виконання). Сутність грейдингу – в зіставленні внутрішньої значущості посад для організації (внутрішня цінність) з цінністю цієї роботи на ринку (зовнішня цінність), коли оцінюються і ранжуються (розподіляються) за “грейдами” посади незалежно від того, який саме працівник займає посаду, здійснюється визначення цінності кожного робочого місця (посади) в ієрархії цінності всіх робочих місць (посад) на основі побудованої методами кластерного аналізу дендограми. Використання дендограми дозволяє сформувати систему грейдів, які мають відмінності для кожної з класифікованих за ознакою “рівень тіньової діяльності” групи підприємств.

Список використаних джерел

1. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації : монографія / за заг. ред. З.С. Варналія. – К. : НСД, 2006. – 576 с.
2. Гончарова В.А. Макроэкономический анализ процессов тенезации экономики Украины / В.А. Гончарова // Ринкова трансформація економіки. – Вип. 4. – Х. : Основа. – 1999. – С. 56–64.
3. Ковальов Є.В. Аналіз “тіньової” економічної діяльності фірм на основі статистичної інформації / Є.В. Ковальов, О.В. Балко, Т.Є. Никифорець // “Статистична інформація про правопорушення і методи її аналізу”: зб. наук. пр. – Хмельницький: ХІРУП, 2002. – С. 57–61.
4. Ким М.Н. О воздействии теневой экономики на экономическую безопасность страны / М.Н. Ким // Економічна безпека: проблеми і стратегія забезпечення в Україні. – Х. : ХІБМ, 1998. – С. 102–107.
5. Знаменський Г.Л. Класифікація проявів тіньової господарської діяльності / Г.Л. Знаменський, А.Є. Горпиненко, О.В. Тітова, С.А. Кузьміна // Детенизация экономики: опыт экономико-правового и экономико-математического исследования: Сб. науч. тр. / НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований. – Донецк: ИЭПИ НАН Украины, 2000 – С. 57–65.
6. Турчинов О. Тіньова економіка: теоретичні основи дослідження / О. Турчинов. – К. : АртЕк, 1995. – 300 с.
7. Мазур І.І. Детінізація економіки України: теорія та практика : Монографія / І.І. Мазур. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2006. – 329 с.
8. Мигин С.В. Оценка доли теневое оборота в малом предпринимательстве в 2002–2006 г. / С.В. Мигин, О.М. Шестоперов, А.О. Шеховцов, О.А. Щетинин. – М. : Нац. ин-т системных исследований проблем предпринимательства, 2007. – 128 с.

Стаття надійшла 06.11.2012

УДК 35.073.5:005.336.3:330.59

А.В. Черкасов,

кандидат економічних наук, доцент

(Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, м. Київ)

Ідентифікація національних економічних пріоритетів у сфері управління якістю життя населення України

У статті наведено результати ідентифікації національних економічних пріоритетів у сфері управління якістю життя населення України. Обґрунтовано структуру системи пріоритетних напрямів управління якістю життя населення України. Визначено передумови підвищення рівня якості життя населення України на сучасному етапі розвитку.

Ключові слова: якість життя населення, економічний розвиток, управління, державний пріоритет.

Постановка проблеми. Процес ідентифікації національних економічних пріоритетів та розробки відповідних державних цільових програм як елемент системи державного управління якістю життя населення характеризується низкою особливостей та специфічних рис, які відрізняють його від дещо традиційних підходів, у межах яких якість життя населення асо-

ціюється з рівнем розвитку людського потенціалу чи сталістю соціально-економічного розвитку країни. У даному випадку мова йде не про конкретне змістовне наповнення категорії якості життя в конкретній країні в певний період, на основі чого робляться висновки про рівень задоволення головних потреб населення (концепція управління розвитком людського потенціалу), та не про досягнуті показники розвитку соціальної, екологічної, економічної

сфер, що сумарно визначають стан джерельної бази забезпечення певного рівня якості життя (концепція управління стійким соціально-економічним розвитком). Йдеться про стратегічні пріоритети, які є актуальними в межах 5–7-річного горизонту. Такого роду пріоритети, виходячи із закордонної практики, зазвичай постають у вигляді національних проектів чи державних програм розвитку. Виходячи з того, що на сучасному етапі в нашій державі у

© Черкасов А.В., 2012

сфері управління якістю життя населення не було запропоновано жодних національних проєктів чи державних програм, зміст яких спирався б на державні пріоритети, проблематика ідентифікації означених пріоритетів є актуальним питанням, що потребує окремого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку державних управлінських систем в економічній сфері, зокрема тих, що стосуються підвищення якості життя населення, досліджувалися в роботах А.В. Жалніної, Б.І. Герасимова, В.В. Дробішевої [1; 4], В.М. Жеребіна, А.Н. Романова [2], І.В. Гукалової [3], О.С. Дудолад [5], В.Н. Андреевої, Є.Д. Панової [6], В.Б. Артеменко [7], С.А. Баженова, Н.С. Малікова [8], Н.І. Бузякова [9], О.І. Васильєва [10]. Серед невирішених питань слід виокремити проблематику ідентифікації національних економічних пріоритетів, в межах яких реалізація економічної політики дозволила б підвищити якість життя населення України.

Метою статті є визначення пріоритетних напрямів реалізації державних цільових програм підвищення якості життя населення.

Виклад основного матеріалу.

Управління якістю життя населення на основі державних цільових програм пріоритетного розвитку ґрунтується на визначенні змісту якості життя як економічної категорії. У межах операційного підходу згідно з авторським баченням це – певний рівень задоволення основних (з погляду раціональних нормативів (стандартів) – біологічного й соціального функціонування та розвитку) потреб населення виходячи із об'єктивних природно-кліматичних умов, ресурсної забезпеченості, рівня суспільно-політичного розвитку, розвитку демократичних інститутів та процесів, стану виробничої і невиробничої сфер економіки, рівня її інфраструктурного та інноваційного розвитку, рівня освіти, охорони здоров'я і природоохоронної діяльності.

Не вдаючись до аналізу конкретного змістовного наповнення категорії операційного управління, зазначимо, що досягнення певних якісних характеристик життя населення (відповідно до авторського тлумачення

якості життя) опосередковується сукупністю об'єктивних і суб'єктивних умов. До об'єктивних належать природно-кліматичні, ресурсні, суспільно-політичні умови, які поєднуються тим, що вони не можуть змінюватися внаслідок державновладного впливу (винятком є суспільно-політичні умови, але лише у довгостроковій перспективі). Інші чинники мають суб'єктивний характер, тобто набувають окремих характеристик в результаті послідовного проведення певної політики урядом чи внаслідок тривалого розвитку відповідних соціально-економічних процесів. Зважаючи на те, що операційна сфера визначається як об'єкт управління, далі мова йтиме про суб'єктивні чинники.

Процес управління якістю життя населення на основі державних цільових програм пріоритетного розвитку змістовно охоплює сукупність напрямів, які поєднуються однією властивістю: одночасно визначають задоволення окремої групи потреб населення і таким чином прямо впливають на якість життя та супроводжують процеси економічного зростання. Вони як безпосередньо, так і опосередковано впливають на якість життя через стимулювання економічного зростання та розвитку людського потенціалу, що, у свою чергу, є фундаментальною основою підвищення рівня якості життя населення. Так здійснюється формування системи пріоритетних напрямів управління якістю життя населення (рисунок).

До складу такого роду пріоритетних сфер управління якістю життя населення України віднесено:

- інноваційно-технічну та наукову сферу;
- сферу розвитку інфраструктури міст, сільської місцевості, промислового і сільськогосподарського виробництва, а також невиробничих галузей;
- сферу управління інвестиційною привабливістю та інвестиційним процесом в національній економіці;
- сферу розвитку агропромислового виробництва.

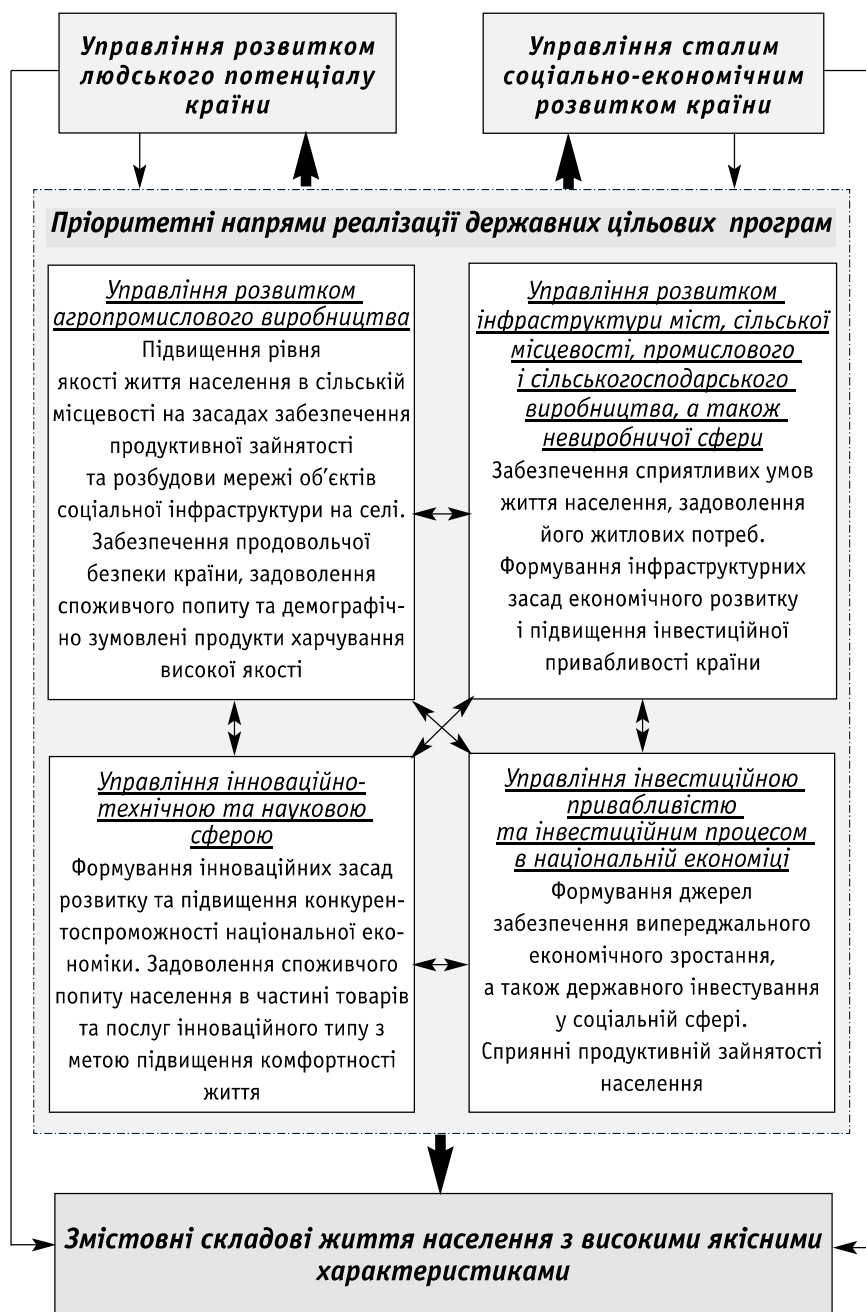
Виокремлення сфери розвитку агропромислового виробництва як окремої пріоритетної сфери управління якістю життя населення зумовлене тим, що більше третини насе-

лення України мешкає в сільській місцевості. У цій ситуації підприємства АПК відіграють дуже важливу роль у забезпеченні зайнятості сільського населення, наповненні місцевих бюджетів та підтримці об'єктів соціальної інфраструктури в окремих селах та селищах.

Зміст, структура та характер зв'язків між функціональними напрямками управління якістю життя (розвитком агропромислового виробництва; розвитком інфраструктури міст, сільської місцевості, промислового і сільськогосподарського виробництва, а також невиробничої сфери; інноваційно-технічною та науковою сферою; інвестиційною привабливістю та інвестиційним процесом в національній економіці), а також результати аналітичного дослідження процесів, які відбуваються в межах зазначених напрямів, дадуть можливість у подальшому сконструювати механізм ефективного управління якістю життя населення на основі державних цільових програм пріоритетного розвитку.

Виокремлення зазначених пріоритетних сфер реалізації державних цільових програм з управління якістю життя населення цілком відповідає змісту стратегії управління сталим соціально-економічним розвитком країни, відповідно до якої передбачається ідентифікувати пріоритетні сфери інноваційно-технічного, інвестиційного, інфраструктурного розвитку та стимулювати економічне зростання на засадах акумулювання в їх межах фінансових ресурсів і людського потенціалу, що, як наслідок, забезпечує досягнення нового рівня якості життя населення.

Проблеми людського потенціалу країни та забезпечення його сталого соціально-економічного розвитку є досить традиційними напрямками, у межах яких зазвичай вирішуються питання підвищення рівня якості життя населення. Однак навіть сконструйовані з урахуванням даних аналітичного дослідження регіонів України конструктивні управлінські механізми та процедури є недостатніми з погляду на методологічне і практичне забезпечення вирішення існуючих проблем у цій сфері. Операційна підсистема управління спрямована на вирішення зазначеної

Система пріоритетних напрямів управління якістю життя населення України

проблеми та заповнення тих частин управлінського механізму, в яких виявилися прогалини.

Функціонально управління якістю життя населення на основі державних цільових програм пріоритетного розвитку проявляється у вирішенні найбільш гострих питань у сфері змістовного наповнення якості життя населення України, які, з позиції автора, недостатньо опрацьовані в межах традиційних концепцій (розвитку людського потенціалу країни та забезпечення її сталого соціально-економічного розвитку), та формуванні передумов економічного роз-

витку країни, за рахунок чого передбачається забезпечити продуктивну зайнятість і матеріальне наповнення конструктивного інструментарію процесів реалізації прийнятих концепцій.

Висновок. Використання в кожному з пріоритетних напрямів реалізації державної економічної політики положень методології управління якістю життя визначає зміну парадигми управлінського впливу на досягнення якісно нового результату, який характеризуватиметься новою якістю та корисністю для суспільства.

Список використаних джерел

1. Жалнина, А.В. Экономический анализ качества жизни / А.В. Жалнина, Б.И. Герасимов. – Тамбов : Изд-во Тамб. гос. технич. ун-та, 2006. – 144 с.
2. Жеребин В.М. Уровень жизни населения / В.М. Жеребин, А.Н. Романов – М. : ЮНИТИ-ДАТА, 2002. – 592 с.
3. Гукалова І.В. Якість життя населення: методологія аналізу та її застосування в дослідженні розвитку регіонів України / І.В. Гукалова // Український географічний журнал. – 2008. – № 1. – С. 48–54.
4. Дробышева В.В. Интегральная оценка качества жизни населения региона / В.В. Дробышева, Б.И. Герасимов. – Тамбов: Изд-во Тамб. гос. технич. ун-та, 2004. – 108 с.
5. Дудолад О.С. Вплив обмежених енергоресурсів на якість життя населення (на прикладі Харківського регіону) : дис... канд. екон. наук : 08.10.01 / О.С. Дудолад. – Харків, 2006.
6. Андреева В.Н. Качество жизни как показатель развития нации: подходы и методы оценивания / В.Н. Андреева, Е.Д. Панова // Бизнесинформ. – 2009. – № 4(1). – С. 10–13.
7. Артеменко В. Комплексне оцінювання ефективності соціально-економічного розвитку регіонів на основі критеріїв якості життя населення / В. Артеменко // Регіональна економіка. – 2005. – №3. – С. 84–92.
8. Баженов С. А. Качество жизни населения: теория и практика / С.А. Баженов, Н.С. Маликов // Уровень жизни населения регионов России. – 2002. – № 2. – С. 1–46.
9. Бузляков Н.И. Методы планирования повышения уровня жизни / Н.И. Бузляков – М., 1999. – С. 13–44.
10. Васильев А.Л. Россия в XXI. Качество жизни и стандартизация / А.Л. Васильев. – М. : РИА “Стандарты и качество”, 2003. – 440 с.

Стаття надійшла 14.11.2012